

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ ЗА ВИМАГАННЯ: ЗА МАТЕРІАЛАМИ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ

ISSUES OF THE IMPOSITION OF PUNISHMENT FOR EXTORTION: ACCORDING TO THE MATERIALS OF JUDICIAL PRACTICE

Тертична А.А.,

спеціаліст правознавства юридичного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

У статті проаналізовано передбачені законодавцем санкції за вчинення вимагання. На підставі матеріалів судової практики досліджено тенденції щодо призначення покарання за вимагання. Запропоновано доповнити ч. 1 ст. 189 КК України таким видом покарання, як штраф.

Ключові слова: вимагання, покарання, штраф, конфіскація, вирок суду.

В статье проанализированы предусмотренные законодателем санкции за совершение вымогательства. На основании материалов судебной практики исследованы тенденции назначения наказания за вымогательство. Предложено дополнить ч. 1 ст. 189 УК таким видом наказания, как штраф.

Ключевые слова: вымогательство, наказание, штраф, конфискация, приговор суда.

The article analyzes the legislator stipulated penalties for the offence of extortion. On the materials of judicial practice tendencies of imposition of punishment for extortion are investigated. It is proposed to supplement part 1 of article 189 of the Criminal code in such a form of punishment, as a fine.

Key words: extortion, penalty, fine, confiscation, judgement.

Постановка проблеми. Останнім часом можна простежити тенденції до поширення корисливо-насилницьких злочинів в Україні, серед яких вимагання займає не останнє місце. Водночас існуюча на сьогодні судово-слідча практика обумовлює потреби дослідження та виявлення тенденцій судової практики призначення покарання за вимагання на предмет відповідності вимогам закону та правозастосовним орієнтирам, виробленим вищими судовими інстанціями в Україні.

Стан дослідження. Проблема призначення покарання присвячені науковій праці таких вчених, як М.І. Бажанов, І.І. Давидович, В.В. Полтавець, Т.В. Сахарук, А.А. Стрижевська, В.І. Тютюгін, С.Д. Шапченко. Тим не менш окремим питанням призначення покарання за вимагання увага в науковій літературі майже не приділялась.

Постановка завдання дослідження. В межах даної наукової публікації ми маємо завданням проаналізувати передбачені законодавцем санкції за вчинення вимагання та на підставі матеріалів судової практики дослідити тенденції щодо призначення покарання за вимагання.

Виклад основного матеріалу. Розпочнемо з аналізу санкцій, які встановлені законодавцем за вчинення вимагання. Санкція ч. 1 ст. 189 КК України передбачає покарання у виді обмеження волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк. Відповідно до ч. 1 ст. 61 КК України покарання у виді обмеження волі полягає у триманні особи в кримінально-виконавчих установах відкритого типу без ізоляції від суспільства в умовах здійснення за нею нагляду з обов'язковим залученням засудженого до праці. Обмеження волі встановлюється на строк від одного до п'яти років [1]. Проте варто звернути

увагу на ч. 2 ст. 61 КК України, яка встановлює, що обмеження волі не застосовується до неповнолітніх, вагітних жінок і жінок, що мають дітей віком до чотирнадцяти років, до осіб, що досягли пенсійного віку, військовослужбовців строкової служби та до інвалідів першої і другої групи. Таким чином, у випадку вчинення вимагання такою категорією осіб суд позбавлений вибору виду покарання на власний розсуд і зобов'язаний безальтернативно обрати покарання у виді позбавлення волі. За такої ситуації постає питання: чи доцільно передбачити ще один вид покарання у санкції ч. 1 ст. 189 КК України? Як варіант можна запропонувати доповнити ч. 1 ст. 189 КК України таким видом покарання, як штраф. У разі вчинення майнових та корисливих злочинів винні переслідують, як правило, мету матеріального збагачення, тому у законі про кримінальну відповідальність доцільно визначити саме майнові покарання, які відповідають вчиненому злочину. Враховуючи, що штраф – це покарання майнового характеру, а об'єктом вимагання є право власності, то така позиція варта уваги.

Відповідно до ст. 63 КК України покарання у виді позбавлення волі полягає в ізоляції засудженого та поміщенні його на певний строк до кримінально-виконавчої установи закритого типу. Позбавлення волі встановлюється на строк від одного до п'ятнадцяти років, за винятком випадків, передбачених Загальною частиною цього Кодексу [1]. Застосування такого покарання за вимагання є обґрунтованим, адже додатковим об'єктом вимагання є психічне благополуччя, а факультативним об'єктом кримінально-правової охорони може бути здоров'я людини. Тому передбачення у санкціях частин статті 189 КК України покарання, пов'язаного з обмеженням пересування і

спілкування з іншими членами суспільства, є логічним.

При визначенні меж караності вимагання за ч. 1 ст. 189 КК України необхідно брати до уваги наявність законодавчих обмежень покарання для неповнолітніх. Відповідно до п. 2 ч. 3 ст. 104 КК України покарання у виді позбавлення волі призначається неповнолітньому за злочин середньої тяжкості на строк не більше чотирьох років.

Кваліфікований та особливо кваліфікований склад злочину вимагання передбачають наступні санкції: а) вчинення вимагання за ч. 2 ст. 189 КК України карається позбавленням волі на строк від трьох до семи років; б) вчинення вимагання за ч. 3 ст. 189 КК України карається позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років із конфіскацією майна; в) вчинення вимагання за ч. 4 ст. 189 КК України карається позбавленням волі на строк від семи до дванадцяти років з конфіскацією майна.

Частина 3 ст. 189 та частина 4 ст. 189 КК України передбачають додаткове покарання – конфіскацію майна, яке до винних осіб застосовується в обов'язковому порядку.

Нами були досліджені матеріали 30 вироків у кримінальних справах категорії «вимагання», за якими було засуджено 37 осіб, що дозволило визначити деякі тенденції призначення покарання за такі злочини.

Згідно п. 2 Постанови Пленуму Верховного Суду України від 24.10.2003 № 7 «Про практику призначення судами кримінального покарання», призначаючи покарання відповідно до статей 65–69 КК, суди мають ураховувати ступінь тяжкості вчиненого злочину, сукупність усіх обставин, що його характеризують (форма вини, мотив, спосіб, характер вчиненого діяння, ступінь здійснення злочинного наміру, тяжкість наслідків тощо), особу винного й обставини, що пом'якшують та обтяжують покарання [2].

Ступінь тяжкості вчиненого злочину, про який йдеться у ст. 65 КК, не можна ототожнювати зі ступенем тяжкості як підставою класифікації злочинів, проведеної законодавцем у ст. 12 КК. В межах цієї класифікації ступінь тяжкості є не індивідуальним, а типовим показником рівня суспільної небезпеки злочинів певних видів, відображенням якого виступає їх караність (межі відповідних санкцій).

Санкція дає лише загальну (типову) характеристику ступеню тяжкості злочину даного виду, відображаючи мінімальну та максимальну межу покарання у виді позбавлення волі. Тому суд при призначенні покарання повинен врахувати фактичні обставини справи в їх сукупності і тим самим визначити тяжкість конкретного злочину, встановити індивідуальний її ступінь та дати їй оцінку у вирокі.

Натомість у 30% справ суд визначав ступінь тяжкості злочину саме відповідно до ст. 12 КК України, що з огляду на вимоги КК України не є правильним.

У науці кримінального права ступінь тяжкості окремого злочину, як один з суттєвих критеріїв, що мають враховуватись при призначенні покарання,

прийнято визначати за допомогою таких категорій, як «характер вчиненого злочину» та «ступінь суспільної небезпеки вчиненого злочину».

Характер вчиненого злочину – це конкретизований показник рівня суспільної небезпечності певного виду злочинів або окремих їх різновидів. Тому індивідуальні особливості вчиненого особою злочину, які не обумовили його кваліфікацію, на характер злочину, як правило, не впливають. При визначенні характеру злочину суд повинен враховувати: а) його кваліфікацію; б) місце об'єкта (об'єктів) злочину в ієрархії соціальних цінностей, характерної для національної правової системи; в) відповідність караності вчиненого злочину з караністю злочинів інших видів (окремих їх різновидів) [3, с. 131].

Характер злочину, передбаченого ст. 189 КК, визначається тим, що вимагання – двооб'єктний злочин, який залежно від конкретних обставин справи, характеру погроз може посягати не лише на право власності, а й на психічну безпеку, здоров'я, життя людини.

На практиці суди дуже рідко вказують на характер вчиненого злочину. Лише в одному вирокі у мотивувальній частині було вказано наступне: «...обираючи вид та міру покарання ОСОБА_3., суд враховує, що ним вчинено тяжкі злочини проти відносин власності, які за своїм характером становлять підвищену суспільну небезпеку, оскільки посягають і на здоров'я потерпілого; суд враховує особу винного, а також обставини, що обтяжують покарання» [4].

Ступінь суспільної небезпеки вчиненого злочину – це конкретний показник рівня суспільної небезпеки конкретного злочину, на який впливають, насамперед, його індивідуальні особливості, які не враховані в рамках кваліфікації [3, с. 132]. Відповідно до абз.1 п. 3 Постанови Пленуму Верховного Суду України від 24.10.2003 № 7 «Про практику призначення судами кримінального покарання» суди, визначаючи індивідуальний показник тяжкості конкретного злочину, повинні виходити з обставин його вчинення (форма вини, мотив і мета, спосіб, стадія вчинення, кількість епізодів злочинної діяльності, роль кожного зі співучасників, якщо злочин вчинено групою осіб, характер і ступінь тяжкості наслідків, що настали тощо) [2].

При призначенні покарання за злочини категорії «вимагання», як показник ступеню суспільної небезпеки конкретного вчиненого посягання, суди можуть враховувати такі обставини.

Обставини, які характеризують об'єкт та об'єктивну сторону злочину. Насамперед, тут можна врахувати характер погрози (очевидно, що погроза насильством є більш суспільно небезпечною, ніж погроза розголошенням відомостей, які потерпілий бажає зберегти в таємниці) та конкретний розмір завданої шкоди (адже вимагання може завдати шкоду у розмірі як 600 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, так і 1000 або більше неоподатковуваних мінімумів доходів громадян,

проте формула кваліфікації у такому випадку буде однакова – ч. 4 ст. 189 КК України).

Об'єктивна сторона злочину включає діяння, наслідки і причинний зв'язок. Оскільки вимагання є злочином з формальним складом, при призначенні покарання необхідно враховувати, чи дійсно фактично заволодів винний майном, чи встиг обернути його на власну користь тощо.

Як ми вже зазначали, майновий стан потерпілого відповідно до вимог примітки до ст. 185 КК України має враховуватися при визначенні значної шкоди. Водночас при визначенні великих розмірів та особливо великих розмірів завданої майнової шкоди відсутня вимога враховувати майновий стан потерпілого, а тому це може бути додатковим показником ступеню суспільної небезпеки конкретно вчиненого посягання.

Також можна запропонувати судам враховувати характер тяжкого тілесного ушкодження, характер насильства, небезпечного для життя і здоров'я особи (очевидно, що заподіяння, наприклад, середньої тяжкості тілесного ушкодження є більш суспільно небезпечним, ніж заподіяння легкого тілесного ушкодження, що спричинило короточасний розлад здоров'я).

Нововолинський міський суд Волинської області у вироку від 4 лютого 2014 року вказав, що «суд як ступінь суспільної небезпеки врахував тривалість вчинення злочину» [5]. Вважаємо цей підхід цілком прийнятним.

Загалом, на нашу думку, більш-менш правильною є позиція Нововолинського міського суду Волинської області, який у вироку вказав, що «при призначенні покарання суд враховує ступінь тяжкості вчиненого злочину, а саме те, що підсудним вчинено тяжкий злочин, злочинні дії вчинялись неодноразово, також враховує, що підсудним вимагались гроші в незначних розмірах, збитки потерпілим не спричинені» [6]. Тобто при характеристиці ступеню суспільної небезпеки суд врахував незначний розмір предмета вимагання та відсутність заподіяння збитків.

Важливе значення при призначенні покарання має точне визначення ступеню вини, що визначається тими моментами, які характеризують різні сторони психічного ставлення винного до своїх дій і до результатів цих дій. При умисному злочині це характер і об'єм передбачення; точність і визначеність намірів, вчинених злочинцем; його наполегливість при вчиненні злочину; нарешті, мотиви і мета вчинення злочину.

В одній справі суд врахував прямий умисел обвинуваченого на вчинення злочину, наявність корисливого мотиву, наслідки вчиненого злочину [7]. Вважаємо врахування прямого умислу судом некоректним, адже прямий умисел – обов'язковий елемент суб'єктивної сторони складу злочину вимагання, а тому не повинен враховуватися судом при призначенні покарання.

У 30% справ судом була врахована думка потерпілого при призначенні покарання.

Наступний показник, який має врахувати суд при призначенні покарання – це особа винного. Врахування особи винного має важливе значення і передбачає всебічне дослідження відомостей про особу винного не лише під час вчинення злочину, але й інших даних, які характеризують цю особу. У абз. 3 п. 3 Постанови Пленуму Верховного Суду України від 24.10.2003 № 7 «Про практику призначення судами кримінального покарання» зазначається: «Досліджуючи дані про особу підсудного, суд повинен з'ясувати його вік, стан здоров'я, поведінку до вчинення злочину як у побуті, так і за місцем роботи чи навчання, його минуле (зокрема, наявність не знятих чи непогашених судимостей, адміністративних стягнень), склад сім'ї (наявність на утриманні дітей та осіб похилого віку), його матеріальний стан тощо» [2]. Якщо йдеться про неповнолітнього злочинця, то суд, відповідно до ч. 1 ст. 103 КК, повинен також взяти до уваги умови його життя та виховання, вплив дорослих, рівень розвитку та інші особливості особи неповнолітнього. Наприклад, у вироку Жовтневого районного суду м. Дніпропетровська від 25 квітня 2014 року суд наступним чином охарактеризував особу винного: «...раніше не судимий, на обліку у лікаря психіатра та нарколога не перебуває, за станом здоров'я та рівнем розвитку відповідає своєму віку, за місцем проживання та навчання характеризується негативно, школу відвідує нерегулярно, виховується матір'ю без батька з народження, в сім'ї склались напружені відносини з матір'ю» [8].

Проведений нами аналіз судової практики свідчить про те, що суди, обираючи міру покарання підсудному порівняно зі ступенем тяжкості злочину, більш-менш повно враховують дані про його особу. У 26 справах містилась характеристика особи винного. При цьому судді, як правило, враховують наступні характеристики винного: наявність судимості; перебуває чи ні на обліку у лікаря психіатра та нарколога; характеристика за місцем проживання/роботи; працевлаштований він чи ні, чи має утриманців тощо.

Крім ступеню тяжкості вчиненого злочину і особи винного, суд при призначенні покарання за вимагання має взяти до уваги й обставини, що пом'якшують (ст. 66 КК) та обтяжують (ст. 67 КК) покарання.

Характерною особливістю переліку обставин, які обтяжують покарання, є те, що він є вичерпним і не підлягає розширеному тлумаченню, про що йдеться у ч. 3 ст. 67 КК. І навпаки, суд вправі, належним чином мотивувавши своє рішення, визнати такими, що пом'якшують покарання, обставини, не зазначені безпосередньо у тексті кримінального закону (ч. 2 ст. 66 КК).

Проведений нами аналіз судової практики показує, що у справах про вимагання пом'якшуючими обставинами, із тих, які вказані у переліку ч. 1 ст. 66 КК, визнавались: щире каяття (для 14 осіб із 37); сприяння розкриттю злочину (для 17 осіб із 37); вчинення злочину неповнолітнім (для 3 осіб із 37);

добровільне відшкодування збитків (у 6 випадках – повне, в 2 – часткове).

Крім того, суди визнавали пом'якшуючими обставинами: у 7 випадках – визнання вини (для 5 осіб – повне визнання вини; для 2 – часткове визнання вини); у 2 випадках – вчинення злочину вперше; у 4 – наявність на утриманні винного неповнолітніх (3 випадки) або малолітніх (1 випадок) дітей, бабусі-пенсіонерки (1 випадок), сина-студента (1 випадок), престарілої матері (1 випадок).

Провівши дослідження 30 вироків, ми можемо зробити висновок, що суди вірно розуміють зміст пом'якшуючих обставин, наведених у переліку ч. 1 ст. 66 КК, і, як правило, правильно застосовують закон у цій частині. Більш того, суди досить грамотно аргументують свою позицію при відмові визнати ту чи іншу обставину пом'якшуючою. Так, відповідно до п. 3 Постанови Пленуму Верховного Суду України від 23 грудня 2005 р. № 12 «Про практику застосування судами України законодавства про звільнення особи від кримінальної відповідальності» активним сприянням розкриттю злочину слід вважати надання особою органам дізнання або досудового слідства будь-якої допомоги в установленні невідомих їм обставин справи. Там же зазначено, що щире розкаяння характеризує суб'єктивне ставлення винної особи до вчиненого злочину, яке виявляється в тому, що вона визнає свою провину, висловлює жаль з приводу вчиненого та бажання виправити ситуацію, що склалася [9]. Кузнецовський міський суд Рівненської області у вирокі відмовився, з огляду на поведінку підсудного в судовому засіданні, визнати обставиною, що пом'якшує покарання, щире каяття. У вирокі зазначається: «Суд не визнає пом'якшуючою покарання ОСОБА_3 обставиною щире каяття, оскільки об'єктивно каяття підсудного у скоєному немає, він не висловлює жалю із приводу інкримінованих обставин, не вчинив дій щодо відшкодування шкоди і в судовому засіданні не заявляв про каяття, а відмовився давати показання в справі» [10].

Проте істотні зауваження викликають рішення судів про визнання фактичних даних пом'якшуючими обставинами на підставі ч. 2 ст. 66 КК. По-перше, у жодній з розглянутих нами справ не наведено мотивів такого рішення, що вимагається Постановою Пленуму Верховного Суду України від 24.10.2003 № 7 «Про практику призначення судами кримінального покарання». Це ставить під сумнів обґрунтованість визнання пом'якшуючою обставиною, наприклад, стану здоров'я винного [11]. У вирокі просто вказано, що «стан здоров'я винного» є обставиною, яка пом'якшує покарання. Як мінімум, суд повинен був надати конкретну характеристику стану здоров'я винного та обґрунтувати, з яких підстав ця обставина визнається такою, що пом'якшує покарання.

У вирокі Кам'янець-Подільського міськрайонного суду Хмельницької області вказано наступне: «..оскільки особа ОСОБА_8 за місцем проживання характеризується позитивно, в силу ст. 89 КК України вважається несудимим, на обліках у лікаря

нарколога та психіатра не перебуває, має на утриманні неповнолітнього сина та батьків похилого віку, будь-які претензії у потерпілих до ОСОБА_8 відсутні. Зазначені обставини судом визнаються як такі, що пом'якшують покарання» [12]. Проте, знову ж таки, підстави та обґрунтування визнання таких обставин пом'якшуючими відсутні.

Під час призначення покарання за вимагання відповідно до проведеного нами дослідження суди визнавали обтяжуючими обставинами: вчинення злочину особою, що перебуває у стані алкогольного сп'яніння (у 8 випадках із 37 засуджених); рецидив злочинів (2 із 37); вчинення злочину щодо неповнолітньої особи (1 із 37).

Відповідно до ч. 2 ст. 67 КК України суд має право, залежно від характеру вчиненого злочину, не визнати будь-яку із зазначених у частині першій цієї статті обставин, за винятком обставин, зазначених у пунктах 2, 6, 7, 9, 10, 12, такою, що обтяжує покарання, навіть мотиви свого рішення у вирокі [1]. Проте у справах, які ми розглядали, не траплялися випадки застосування судом ч. 2 ст. 67 КК України.

Висновки. Проаналізувавши санкції, які встановлені законодавцем за вчинення вимагання, вважаємо за доцільне запропонувати доповнити ч. 1 ст. 189 КК України таким видом покарання, як штраф.

Аналіз матеріалів судової практики дозволив виявити наступні тенденції щодо призначення покарання за вимагання: у 30% справ суди визначають ступінь тяжкості злочину з огляду на зміст ст. 12 КК України, що не є правильним відповідно до вимог КК України; при призначенні покарання за злочини категорії «вимагання» як показник ступеню суспільної небезпеки конкретного вчиненого посягання суди можуть враховувати такі обставини: характер погрози та конкретний розмір завданої шкоди, чи дійсно фактично заволодів винний майном, чи встиг обернути його на власну користь, майновий стан потерпілого, характер тяжкого тілесного ушкодження, характер насильства, небезпечного для життя і здоров'я особи; суди, обираючи міру покарання підсудному, більш-менш повно враховують дані про його особу, зокрема такі характеристики особи винного, як наявність судимості, перебуває чи ні особа на обліку у лікаря-психіатра та нарколога, характеристика за місцем проживання/роботи, працевлаштований винний чи ні, чи має утриманців тощо; суди вірно розуміють зміст пом'якшуючих обставин, наведених у переліку ч. 1 ст. 66 КК, і, як правило, не помиляються при застосуванні закону у цій частині. Більш того, суди досить грамотно аргументують свою позицію при відмові визнати ту чи іншу обставину пом'якшуючою. Проте істотні зауваження викликають рішення судів про визнання фактичних даних пом'якшуючими обставинами на підставі ч. 2 ст. 66 КК, адже у жодній з розглянутих нами справ не наведено мотивів такого рішення; у якості обставин, що обтяжують покарання, в переважній більшості суди визнають вчинення злочину особою, що перебуває у стані алкогольного сп'яніння, рецидив злочинів, вчинення злочину щодо неповнолітньої особи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кримінальний кодекс України в редакції від 19.04.2014 року зі змінами і доповненнями // Голос України. – 2014. – № 77.
2. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 24.10.2003 № 7 «Про практику призначення судами кримінального покарання» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-03>.
3. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України. – 4-те вид., переробл. та доповн. / під ред. С.С. Яценко. – К. : А.С.К., 2005. – С. 131.
4. Вирок Кузнецовського міського суду Рівненської області // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/18071402/>.
5. Вирок Нововолинського міського суду Волинської області від 4 лютого 2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/37056065>.
6. Вирок Нововолинського міського суду Волинської області суду від 1 квітня 2008 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/1739704>.
7. Вирок Томашпільського районного суду Вінницької області від 30 грудня 2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/36433001>.
8. Вирок Жовтневого районного суду м. Дніпропетровська від 25 квітня 2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/38396438>.
9. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 23 грудня 2005 р. № 12 «Про практику застосування судами України законодавства про звільнення особи від кримінальної відповідальності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0012700-05>.
10. Вирок Кузнецовського міського суду Рівненської області від 11 серпня 2011 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/18071402>.
11. Вирок Роменського міськрайонного суду Сумської області від 20 березня 2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/37737425>.
12. Вирок Кам'янець-Подільського міськрайонного суду Хмельницької області від 20 березня 2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/38408885>.

УДК 343.232:342.956

**КРИТЕРІЇ ВІДМЕЖУВАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОСТУПКУ
ВІД ЗЛОЧИНУ ТА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ**

**CRITERIA DISTINGUISHING CRIMINAL OFFENSES OF CRIMES
AND ADMINISTRATIVE OFFENSES**

Федотова Г.В.,

кандидат юридичних наук,

старший науковий співробітник

начальник науково-організаційного відділу

Державного науково-дослідного інституту МВС України

Стаття присвячена аналізу сутності та змісту категорій «злочин», «кримінальний проступок», «адміністративне правопорушення». Завдання визначення відмежування даних категорій вирішується крізь призму дослідження ознаки суспільної небезпеки, оскільки її характер та ступінь розглядається головним критерієм диференціації неправомирних діянь.

Ключові слова: злочин, кримінальний проступок, адміністративне правопорушення, суспільна небезпека, шкода.

Статья посвящена анализу сущности и содержанию категорий «преступление», «уголовный проступок», «административное правонарушение». Задача определения отличий данных категорий решается через призму исследования признака общественной опасности, поскольку её характер и степень рассматривается главным критерием дифференциации неправомерного деяния.

Ключевые слова: преступление, уголовный проступок, административное правонарушение, общественная опасность, вред.

This article analyzes the nature and content categories «crime», «criminal offense», «administrative offense». The task of determining the delimitation of those categories is decided in the light of research features – public danger because of its nature and degree of differentiation is considered the main criterion unlawful acts.

Key words: crime, criminal offense, administrative offenses, public danger, harm.

З прийняттям Концепції реформування кримінальної юстиції, затвердженої Указом Президента України від 8 квітня 2008 р. № 311/2008 [1], та набуттям чинності Кримінального процесуального кодексу України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI [2] (далі – КПК), у правовому полі з'явився новий вид

діяння – кримінальний проступок, за вчинення якого передбачено притягнення особи до кримінальної відповідальності. Натомість дотепер законодавець не прийняв остаточного рішення щодо видів діянь, які доцільно визнавати кримінальними проступками, та критеріїв, за якими слід відмежовувати ці